

7. STAN, L. *Pedagogia preșcolărității și școlarității mici*, Iași: Editura Polirom, 2014. 296p. ISBN:978-973-46-4434-6
8. ȚIBU, S., GOIA, D., (coord.), *Parteneriatul școală-familie-comunitate. Laboratorul Consiliere și management educațional*, [online]. București: Editura Univeritară, 2014. 199 p. [citată 22.04.2023]. ISBN: 978-606-28-0141-0. Disponibil DOI: 10.5682/9786062801410
9. World Health Organization. Regional Office for Europe. (2022). WHO European Regional Obesity Report 2022. World Health Organization. Regional Office for Europe. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO, 2022. 206p. [citată 23.04.2023]. ISBN:9789289057738. Disponibil <https://apps.who.int/iris/handle/10665/353747>.

CZU: 37.017.93

EDUCAȚIA MORAL-RELIGIOASĂ PRIN ACTIVITĂȚI NONFORMALE: SCRISOAREA FLUVIU – PILDELE MÂNTUITORULUI

Dăscălescu Adrian-Florentin
UPSC "Ion Creangă"
Liceul Tehnologic „Oltea Doamna” Dolhasca, România
ORCID: 0000-0003-1246-004X

Adnotare

În acest articol se prezintă aspectele esențiale ale educației morale și religioase, prin reliefarea valorii activităților nonformale în realizarea acestora, exemplificându-se prin activitatea extrașcolară Scrisoarea fluviu – Pildele Mântuitorului.

Cuvinte-cheie: educație, educație moral-religioasă, educație nonformală, activitate extrașcolară, scrisoare fluviu.

Annotation

This article presents the essential aspects of moral and religious education, by highlighting the value of non-formal activities in achieving them, exemplified by the extracurricular activity River letter- The parables of the Savior.

Keywords: education, moral-religious education, non-formal education, extracurricular activity, river letter.

Dintre toate viețuitoarele, omul are cea mai lungă copilărie, perioadă în care acesta se adaptează la mediul exterior, iar pentru dezvoltarea acestui proces ontogenetic, omul a creat o activitate specializată, instituționalizată, și anume *educația*. Educația, de-a lungul istoriei, a fost definită de: Platon, Aristotel, Jan Amos Comenius, Immanuel Kant, Johann Frederich Herbart, Émile Durkheim ș.a. [12]. La o simplă căutare în Dicționarul explicativ al limbii române, vom descoperi că educația este „un fenomen social fundamental de transmitere a experienței de viață a generațiilor adulte și a culturii către generațiile de copii și tineri, abilitării pentru integrarea lor în societate” [1, p. 373]. În dicționarul de pedagogie, educația este definită ca fiind „activitatea psihosocială proiectată la nivelul unor finalități pedagogice care vizează realizarea funcției de formare-dezvoltare permanentă a personalității umane prin intermediul unei acțiuni pedagogice structurată la nivelul corelației educator-educat, desfășurată într-un câmp pedagogic deschis.” [5, p. 119]. Vorbind despre aceasta, autoarele Ludmila Papuc, Maia

Cojocaru, Larisa Sadovei, Ana Rurac o definesc ca fiind „un fenomen socio-uman ce asigură transmiterea acumulărilor teoretice și practice, obținute de omenire de-a lungul evoluției istorice, cu scopul formării personalității în vederea integrării socio-profesionale.” [11, p. 28]. De-a lungul timpului, în literatura de specialitate, s-au formulat trei paradigme privind educabilitatea, bazate pe interacțiunea dintre ereditate, mediu și educație: paradigma organicistă, ce accentuează rolul factorilor ereditari în dezvoltarea copiilor; cea mecanicistă, ce accentuează rolul mediului în dezvoltarea copiilor și cea interacționistă sau realistă, ce caută să împace pe primele două, acordând „o pondere însemnată tuturor celor trei factori, rezervând totuși educației un rol conducător” [10, p. 43]. Analizând ideile enunțate anterior, putem concluziona faptul că educația reprezintă o acțiune umană și socială ce are drept scop transformarea și modelarea naturii umane a persoanei, spre a deveni autonomă, responsabilă și conformă cu valorile, deprinderile unei anumite societăți dintr-o anumită perioadă. Această activitate îl vizează doar pe om și reprezintă un set de acțiuni deliberate, cu o anumită finalitate stabilită din perspectiva unui ideal de personalitate umană, dorită de societate într-un anumit moment. Educația nu se limitează la o anumită perioadă de viață, ci „se prelungește pe întregul parcurs al vieții unui individ”. [7. p. 40]. Educația acționează atât asupra potențialului ereditar, cât și asupra influențelor mediului, asigurând un echilibru optim cu scopul de a forma „ființa umană autonomă în raport cu propriul său destin și propria sa personalitate” [10, p. 49]. Astfel, acțiunile educației urmăresc un optim între toate aspectele personalității și ale ființei umane, fie că vorbim despre fizic, estetic, cognitiv, afectiv, sau moral.

Din naștere, omul nu este ființă morală, el devine astfel, doar dacă beneficiază de o educație în acest sens. Referindu-se la *educația morală*, Sorin Cristea o definea drept „dimensiunea cea mai profundă și mai extinsă a activității de formare-dezvoltare a personalității, proiectată, realizată și dezvoltată pe baza valorilor etice,” [5, p. 206]. Constantin Cucuș subliniază faptul că „educația morală urmărește interiorizarea normelor, regulilor și valorilor morale și implică nu doar o dimensiune cognitivă ci și o dimensiune afectivă și una practică, acțională” [8, p. 114]. Pentru a înțelege mai bine conceptul, este necesară clarificarea noțiunilor: prin morală se înțelege sistemul de norme ce reglementează comportamentul dezirabil uman, în conformitate cu valorile etice ale comunității, iar normele și regulile morale reprezintă prescripțiile privind comportamentul persoanei în relație cu ceilalți și cu societatea, comportament ce poate fi interiorizat și transpus în practică prin diferite acte de conduită, dictate fie de propria conștiință, fie de opinia generală a societății. Educația morală vizează formarea conștiinței morale și a conduitei morale, nu doar la un simplu nivel teoretic, ci și la nivel aplicativ, practic. Conștiința morală reprezintă modul în care raportăm faptele personale sau ale celorlalți la normele și regulile morale. Ea este propriul nostru judecător, ajutându-ne să facem distincția dintre bine și rău, manifestându-se prin aprobare și dezaprobare. Ea înglobează principii și structuri cognitive care, împreună cu stările afectiv-motivaționale, asigură această diferențiere dintre bine și rău și exercitarea corectă a libertății în raport cu sine însuși și cu celelalte persoane. Conduita morală reprezintă exprimarea conștiinței morale într-un mod concret, în comportament, în fapte cu caracter moral. Formarea ei vizează atât formarea unor deprinderi și obișnuințe de comportament, dar și formarea unor trăsături pozitive de caracter. Din punct de vedere teoretic, în formarea conștiinței morale sunt implicate o multitudine de cunoștințe, judecăți, raționamente, la care se adaugă sentimente și voință, ce se vor interioriza în norme și convingeri morale; mai apoi, acestea sunt transpuse în practică în formarea

obișnuințelor, atitudinilor și a conduitei morale. În ceea ce privește conținuturile specifice ale educației morale, aflate în corespondență cu obiectivele specifice, se poate afirma că vizează formarea și dezvoltarea conștiinței morale a personalității și sunt operalizate în funcție de condițiile oferite de mediul pedagogic, vorbindu-se despre activități formale, informale și nonformale.

Dacă vom cerceta educația din punct de vedere istoric, vom observa faptul că încă din cele mai vechi timpuri aceasta a fost strâns legată de religie: în Antichitate școlile funcționau în temple, apoi, mai târziu, în Occident, dar și în România, mănăstirile erau adevărate centre de cultură pentru clerici și pentru laici. *Educația religioasă* este strâns legată de educația morală, oferindu-i celei dintâi un fundament divin. Carmen-Maria Bolocan prezintă educația religioasă ca fiind „acțiunea specific umană pe care educatorul o desfășoară pentru dezvoltarea religiozității elevului, pe baza unor principii și cu ajutorul unor metode și mijloace specifice” [4, p. 3].

Educația religioasă urmărește construirea unui sistem de valori spirituale, morale și etice conforme cu personalitatea fiecăruia dintre noi, valori materializate în comportamente vizibile în societatea din care facem parte. Comparativ cu educația morală, care își propune respectarea normelor, a principiilor și a regulilor de comportare pentru o bună conviețuire, educația religioasă, chiar dacă vizează și ea virtuți, calități, însușiri din sfera comportamentelor morale, își propune mult mai mult, virtuțile religioase fiind alimentate de trăiri și sentimente sufletești mult mai profunde, care se simt la o intensitate crescută. Sursele educației religioase sunt de origine divină, deci au existat și vor exista veșnic, după cum putem observa din paralela dintre primul cod de legi, Codex Hammurapi, din 1760 î.Hr. și Decalogul sau cele 10 porunci primite de Moise pe muntele Sinaiului, în 1500 î.Hr. Omul, tinzând către perfecțiune, se raportează la divinitate deoarece El este adevăratul nostru model, după cum Însuși ne învață Mântuitorul „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine.*” (Ioan 14, 6), „*Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre.*” (Matei 11, 29) [3]. Se poate observa faptul că educația religioasă are ca *obiectiv* formarea și dezvoltarea religiozității persoanei, esența ei constând în fenomenul de credință, în practică aceasta urmărind formarea și desăvârșirea profilului moral creștin și formarea-dezvoltarea virtuților la nivel uman, virtuți inspirate din modelul Mântuitorului. Educația religioasă cuprinde la nivel teoretic aspecte din adevărurile de credință, viața, minunile și învățătura Mântuitorului, etape din istoria religiilor și a primelor comunități creștine, modalități de relaționare cu semenii și cu sine însuși etc. Însă, pentru formarea caracterului moral-religios cunoștințele sunt dublate de atitudini și valori, care reprezintă punerea în practică a cunoștințelor dobândite la nivel teoretic, educația religioasă cuprinzând și un profund nivel practic care este congruent și complementar celui teoretic, la acest nivel elevii fiind puși în relație directă cu fenomenul moral-religios atât prin activitățile școlare, cât și prin cele extrașcolare.

Educația nonformală este una dintre cele trei forme ale educației, alături de cea formală și informală. Nonformal nu înseamnă needucativ, ci desemnează o modalitate de realizare a educației care este mai puțin formalizată, dar care are întotdeauna efecte educative, formative. Constantin Cucoș arăta că aceasta „se referă la totalitatea activităților educative desfășurate în afara programului instituționalizat, activități care au un caracter opțional și facultativ” [8, p.106] și folosește drept sinonim termenul de educație extrașcolară. Aceste activități sunt caracterizate

de o mare varietate și flexibilitate, plinu-se mai bine pe interesele, opțiunile și abilitățile copiilor, dar au și un caracter planificat și finalist, urmărind implicarea activă a elevilor în propria învățare și dezvoltarea talentelor, aptitudinilor și intereselor acestora. De asemenea, aceste activități stimulează creativitatea elevilor și conduc către formarea unei personalități morale și civilizate a elevilor, aceasta fiind una dintre responsabilitățile școlii, în opinia lui John Dewey [9. p. 86].

În ceea ce privește educația moral-religioasă, prin aceste activități se cultivă un stil de viață creștin autentic, copii pot lua contact cu semenii lor și cu viața Bisericii prin activități filantropice și socio-culturale, care le pun în valoare talentele, le dezvoltă capacitatea de relaționare și le formează valori și atitudini moral-religioase. Acum elevii nu doar teoretizează despre creștinism, ci se implică și trăiesc autentic creștinismul. Astfel, în perioada 20.10.2022–15.01.2023, la inițiativa Inspectoratului Școlar Județean Suceava, în parteneriat cu Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, s-a organizat Programul național de exercițiu catehetic și scriere reflexivă, de tip scrisoare-fluviu, *BIBLIA CĂLĂTOARE ȘI SFINȚITOARE*, ed. a III-a [2]. În cadrul acestui program, împreună cu o parte dintre elevii de la Liceul Tehnologic „Oltea Doamna” Dolhasca, am lecturat câteva dintre Pildele Mântuitorului: Pilda celor zece fecioare (Matei 25, 1-13), Pilda talanților (Matei 25, 14-30), Pilda neghinei (Matei 13, 24-30; 36-43), Pilda Semănătorului (Matei 13, 3-8; 18-23), Pilda Samarineanului milostiv (Luca 10, 25-37), Pilda Fiului risipitor (Luca 15, 11-32), Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Luca 16, 19-31); apoi, împărțiți în grupe, elevii au aprofundat simbolistica acestora, învățăturile morale și religioase desprinse din acestea și modalitățile prin care le pot aplica în viața lor, iar la final au așezat toate acestea împreună cu gândurile lor, pe o rolă de hârtie de fax, realizând o scrisoare-fluviu lungă de aproximativ 17 metri. Mai multe despre această activitate extrașcolară, dar și altele asemenea, puteți descoperi accesând următorul link: <https://sites.google.com/ltdolhasca.ro/ora-de-religie-dolhasca/activități-de-voluntariat/biblia-călătoare-și-sfințitoare>

Bibliografie

1. Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan-Al.Rosetti”, *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2016. ISBN 978-606-704-161-3.
2. Adresa nr. 11753/17.10.2022 a ISJ Suceava referitoare la *Programul național de exercițiu catehetic și scriere reflexivă, de tip scrisoare-fluviu, BIBLIA CĂLĂTOARE ȘI SFINȚITOARE*, ed. a III-a.
3. *BIBLIA sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008. ISBN 978-973-616-119-3.
4. BOLOCAN, Carmen-Maria. *Educația Religioasă, dimensiune a educației integrale*, [citată la 8.04.2023] disponibil la <https://pdfcoffee.com/download/carmen-maria-bolocan-educatia-religioasa-pdf-free.html>.
5. CRISTEA, Sorin. *Dicționar de termeni pedagogici*. Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1998. ISBN 973-30-5130-6.
6. CRISTEA, Sorin. *Fundamentele pedagogiei*, Editura Polirom, Iași, 2010. ISBN 978-973-46-1562-9.
7. CUCOȘ, Constantin. *Pedagogie, Ediția a II-a revazută și adăugită*, Editura Polirom, Iași, 2006. ISBN: 973-681-063-1.
8. CUCOȘ, Constantin (coord.). *Pedagogie pentru examenle de definitivare și grade didactice*, Editura Polirom, Iași, 2009. ISBN 978-973-46-1403-5.

9. DEWEY, John. *Școala și societatea – trei prelegeri; Principiile morale în educație; Copilul și curriculumul*, (trad. Sorin Petrescu), Editura Pro Universitaria, București, 2022. ISBN 978-606-26-1479-9.
10. MARCU, Vasile, FILIMON, Letiția. *Pedagogie pentru formarea profesorilor*. Editura Universității din Oradea, Oradea, 2007. ISBN 978-973-759-287-3.
11. PAPUC, Ludmila, COJOCARU, Maia, SADOVEI, Larisa, RURAC, Ana. *Teoria educației: suport de curs*, Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2006.
12. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Educație> , accesat la data de 3.04.2023, ora 20:05.

CZU: 373.2.022

NOI ABORDĂRI CURRICULARE DIN PERSPECTIVA EDUCAȚIEI MODERNE

Dobrin Mihaela
UPSC „Ion Creangă”
(România)

ORCID: 0000-0001-7637-3573

Adnotare

Abordarea Reggio Emilia a avut o evoluție semnificativă, de la activități distincte care erau specifice cadrului didactic și, respectiv, elevului, fiecare având propriul rol, la un proces complex, în care se întrepătrund cele două componente.

Experiența educațională Reggio pune accent pe participarea directă a copilului la dobândirea de cunoștințe, formarea competențelor și a autonomiei, folosind strategii de învățare originale. Curriculum național este foarte general, astfel încât educatoarea are posibilitatea de a-și realiza unul original, în colaborare cu părinții. Întreg demersul se bazează pe o pedagogie a libertății. Experiența educațională Reggio Emilia promovează proiectarea în grup, împărtășită de toți partenerii implicați, cu respectarea contextului cultural creat de tradițiile locale, istorie, persoane.

Cuvinte-cheie: curriculum, schimbare, educație, aplicare.

Annotation

The Reggio Emilia approach had a significant evolution, from distinct activities that were specific to the teaching staff and, respectively, the student, each having its own role, to a complex process, in which the two components intertwine.

The Reggio educational experience emphasizes the direct participation of the child in the acquisition of knowledge, the formation of skills and autonomy, using original learning strategies. The national curriculum has the opportunity to create an original one, in collaboration with parents. The entire approach is based on a pedagogy of freedom. The Reggio Emilia educational experience promotes group design, shared by all partners involved, respecting the cultural context created by local traditions, history, people.

Keywords: curriculum, change, education, application.

Elementele definitorii ale curriculumului Reggio Emilia

Curriculum emergent: În abordarea Reggio Emilia, imaginea copilului, care este o ființă curioasă, cu mult potențial, capabilă să contribuie la propria dezvoltare, educatoarea proiectează activități de observare și crează contexte de învățare prin care potențialul lui să iasă la iveală, să se definească și să se împlinească. Învățarea se bazează pe proiecte, este practică și cu aplicabilitate imediat în viața cotidiană, acesta având libertatea majoră de a explora mediul înconjurător și spațiile efrente acestuia [7].